

TELEFON, TÁVIRAT.

Windischgrätz herceg tárgyalása a lengyel kormányval.

Budapest, december 13. Windischgrätz herceg Berlinből táviratozott, hogy tehnikai zavarok miatt nem ültetett repülőgépre és vasúton fog Berlinből Budapestre érkezni. Érdekes e hír kapcsán az *Echo de Paris* varsói levelezőjének a jelentése, amely szerint Windischgrätz Lajos herceg ezidőszelint, mint Károly excsászár meghatalmazottja, bizalmas misszióban Varsóban a lengyel kormánnyal tárgyal.

Uj népszövetség.

Bécsből jelentik a *Corriere de la Sera*-nak: Clemenceau Londonban azt javasolta, hogy védelmi szövetséget létesítsenek, amelyben Anglián és Franciaországon kívül Olaszország, Belgium, Románia és Görögország is résztvenne.

Erélyes offenzíva Szovjetoroszország ellen.

Párisból jelentik, hogy Szovjetoroszország és az antant között folytatott tárgyalásokon szenzációs fordulat történt. A szövetségesek a legutóbbi elterjedt hírekkel teljes ellentétben

elhatározták, hogy erélyes offenzívát indítanak az orosz bolsevik kormány ellen. Fontos, hogy ebben az akcióban Japán vezetőszerepet fog játszani. Clemenceau és Lloyd George között megállapodás fog Londonban létrejönni az akció keresztülvételére vonatkozólag.

Tőzsde.

Budapest, december 13. A hausse-irányzat ma fantasztikus arányokat öltött. Életveszélyes tolongás volt a tőzsdén, eladó alig mutatkozott, mindenki venni akart. Magyar Hitel 1250-10-35, Osztrák 825-35, Jelzálog Bank 560-95, Leszámitoló 750-700-15, Agrár 1110-85, Kereskedelmi Bank 5480-520, Forgalmi Bank 625-27, Fabank 1910-73, Atlantica 3700-800, Adria 6500, Levante 3400-2900, Konkordia 870-945, Országos Fatermelő 1400-370, Victoria 2000-100, Gizella 840-900, Naschitz 8950, Urikányi 2375, Csákvári 1920-60, Általános Részvény 4100-350, Salgó 2460-580, Ganzgyár 5900-6200, Schlick 625-595, Magnezit 3200-300, Papír 1100-150, Klotild 1100-40, Danica 3700-800. Valuta: A valutapiacra alig volt tüzet. Lei 409-12, Márka 333-41, dollár 139-36.

A nótás pap.

Írta: Várossy Gyula.

Meghalt november 5-én. Kálmán Lajosnak született, a nép nótás papnak hívta, de ő írói nevét Kálmánnak jegyezte, ahogyan azt a nép kiejtette.

Szeged fia volt. Bölcsője a Maros-utcában ringott. De Szeged városa nem becsülte meg nagy szülöttét. Élt 67 évet s miután a haza és a nagyvilág részére szellemi téren zajtalanul dolgozott száz ember helyett, a világtól elhagyatva, keserűséggel szívében, az alsóvárosi Oltványi-utcai szegényes szobáskájában kilehelte nemes lelkét. Kincseket adott az emberiség nagy társadalmának, ő maga, mint a hajdani tudósok legtöbbje, otthon rongyos, az utcán kopott ruhában járt s napi 5 K 50 fillér nyugdíjából tengette reggeltől estig munkában robotos életét. Ma a tudósok nem egészen így élnek. E rémidők koldusával senki, csak ápoló nővére és a Kisfaludy-Társaság törődött. Ez utóbbi is elég szerényen.

Körülményei a papi pályára vitték, melyen 44 évet töltött el. Nagy tehetségével, ha szelidebb és alkalmazkodóbb egyéniség párosul, itt fényesebb karriert is fuhatott volna meg. Makacs, folyton vitatkozó, mindenkit cáfoló és igazságának tudatában ellenmondást el nem viselő lelke egy egész élet munkáját áldozta a magyar földért és magyar népért. Ez a hajlani nem tudó természete nem ritkán kellemetlenségekbe sodorta és kevésszámú barátjait is megapasztotta.

Ugy tudom, hogy e meg nem értett embernek, mert lelkéig igazán hozzáférni sem nem tudtak, a sirig csak két megértő barátja volt: Löw Manó iskolatársa, a tudós főrabbi, kit Szegeden létekor mindig meglátogatott és 1885-től én.

Érdekes első találkozásunkat, mely írói pályámra sorsdöntő lett, hálám koszorujaként idejegyzem. Fenti év őszén ő Szőregen, én Kiszomborban segédlelkészkedtünk. Soha nem láttuk egymást, de én ugynevezett bogarasságáról sok elrettentőt hallottam. — Ön Szabó Endrének budapesti lapjában tárcákat ír, olvastam, — írta első levelében hozzám — önnek jövője van, holnaputánra nálam legyen. A talán soha nem söpört szobájában a parancsolt idő-

ben ott voltam. És előttem ismeretlen írókról, kritikusokról és irodalmi irányokról óraszámra beszélt. Magának Szegeden a helye, végezte beszédét s megfogva kezemet, bevitt Nagy Sándorhoz, a Szegedi Híradó szerkesztőjéhez. Sok novellámon kívül itt jelent meg az *Apák büne* kétkötetes és egy másik regényem. Bemutató sorok mellett ő küldte föl kötetemet a pesti lapokhoz. Hogy a magyar irodalom terén valamely pontocska lettem, ennek a nagy léleknek lelkesítésével és támogatásával, hatalmas része van.

Vele nem volt soha bajom, kevés zökkenő után, mindig megértettük egymást. De nem így a világ. Csak morzsányira is kevesen láthatták be lelkének mérhetetlen kincseit.

Ha Szeged városa az őszi hervadás minden virágát is rászórta volna a szegényes koporsóra, nagy fia iránt tanúsított hidegségét el nem takarhatta volna.

A nép ajkáról már igen fiatalon gyűjtögette a költői és prózai anyagot. Gyűjtőhelye volt szülőföldje, a Tisza és Temes folyók köze, de elkalandozott a Maros mentére is. Mindenütt ott járt, ahol szegedi telepések laktak. Bejárta, gyalog és kocsin, Torontál felső, Csanád nyugati részét; 60-70 községet. Anyagszerzése a legközvetlenebb módon történt. Kápláni új helyére érkezvén, különböző helyeken volt ilyen állása vagy tizenöt, rohamosan ismerkedett meg az ottlakókkal s pár hét múlva az egész falu apraja-nagyja neki dalolt, neki mesélt. Ki pénzért, ki barátságból, ki a cél megértéséből. Kálmány pedig, a tájszólások kiejtésének hűségével, szóról-szóra följegyezte. Közben kérdezett, biztatott, a gyermekeknek cukrot, süteményt adott, a nótázást és prózai előadást logikai helyes mederbe terelte. Ha Dankó vele lehetett volna, pár száz magyar dallamot meglehetett volna az enyészettől menteni. Ezek elvesztek Kálmány kótatadatatlansága folytán.

A nép dalainak, románcainak, balladáinak és minden fajtájú verseinek, valamint a népmeséknek, mondáknak, kiszólásoknak összegyűjtését 1875-től, nyugalomba menéséig, 1910-ig végezte. Tehát 35 esztendeig. A néplelek multra és jelenre vonatkozó minden irányu megnyilatkozását oly hangyaszorgalommal sem Ipolyi, sem Kriza, sem Arany nem gyűjtötte össze, miát ő. Ha valahol valamit megneszelt, sem eső, sem hideg nem tartotta vissza. Órákat és éjszakákat töltött kint a faluvégi rozszant vis-

kókban, a cigánysátrak közt, meséltette és daloltatta, mert a vers jobban és igazabban így jutott eszébe az illetőknek, kint a pusztán a csikósokat, gulyásokat, kanászokat. A műhelybelieket, az iskolásokat és cselédeket. Az urak ajkához nem fordult, mert azokon az eredeti népies és hamvas íz már megváltozhatott.

Nemcsak az anyag följegyzésében, hanem annak megbírálásában, a külföldi közösség keresésében és elrendezésében nálánál lelkiismeretesebb embert nem ismertem. Íróasztala hön és külföldi papirosdarabka jegyzetekkel halomra volt földve. Azon csak ő és az Isten tudott eligazodni. De nem is volt szabad azokhoz senkinek sem nyulni. Szobája azért tetszett rendetlennek és takarítatlannak. Minden szabad percét a gyűjtésre, a folkrolizmusnak szentelte. Tollát a halál ütötte ki reszkető kezéből.

Mintegy tíz önálló kötete jelent meg, közte Koszoruk az Alföld vadvirágaiból, Szeged Népe, Mondák és Mesék. Azontul füzetekben a Boldogasszonyról, a Világalakulásról, a Gyermekijesztőkről és rablókról, a Csillagokról, Özönvízről stb. Utóbb az Orsz. Ethnográfiai-Társaság és a Kisfaludy-Társaság kérte fel népies anyagok földolgozására. Ezeknek élte végéig tagja volt, de jogos-e vagy jogtalan méltatlankodásában 1883-ban kilépett a Dugonics-Társaságból, mert a rókusai plébánosságra pályázván, elhagyták a nagy embert bukni. Csak 30 szavazatot kapott a Szeged Népe szerzője. Azt mondták rá: modortalan! Hát a nagyészű Kremminger és Dobó milyen volt?

Külföldön és a főváros tudományos köreiben jobban ismerik, mint Szegeden, ki minden írásában fajmagyar és fajszegedi volt, az alföldi magyarság és a nemzetiség beolvasztása érdekében, tollával és szavával, egy életen át küzdött Szegedmegyéért és a szegedi püspökségért. Ez ma is égetően aktuális s a hatóság és kormány figyelmébe ajánlom.

Ha Szeged érdemes fiaiból valaki szobrot érdemel, az Dankó nótakirály mellett a nótás pap, aki maga nem énekelt, de Szeged nagyvidékének minden népies szellemi hagyományát elénekeltette, elmeséltette s hálátlan városának és a művelt világnak közkinccsül adva, meghalt szegényen és földieitől eltemetve.

IRODALOM

Az egyetlen verseskönyv.

(A Nyugat új számából.)

1. A Proletárdiktatura hónapjai az irodalomban a némaság hónapjai voltak. A lapoknak — pártlapokon kívül — meg kellett szünniök, meg kellett szünni a *Nyugat* szíverésének is, mely éveken át szinte a magyar irodalom szíverése volt. Könyvek se jöttek ebben az időben — a kommunista-füzetek szürke és piszkos zápora ömlött csak s egy-egy privilegizált pártíró szépirodalmi dilettantizmusai számára akadt még legfeljebb papiros.

Hogy a magyar szellem nem aludt egészen ebben az időben sem: azt csak két könyv jegyzi az utókor számára — az egyik Budapesten jött ki, két vaskos kötetben, a külső siker minden szép jelével, a másik a messze Szegeden, vékony füzetkében s mindmáig ismeretlen. Az egyik hangos könyv — a szó legjobb értelmében — a másik csöndes könyv. Az első a Szabó Dezső nagyszabásu regénye, az Elsodort Falu, a másik a Juhász Gyula új versesfüzete: „Ez az én vérem.”

2. Egyben megegyeznek: mind a kettő hangsúlyozottan magyar könyv s monumentum arról, mennyire éppen a nemzeti érzést ébresztette fel jobbainkban a „nemzetközi” frakció uralma... Ő nemes magyar faj! kit a háború — e „nemzeti” vérontás — nemzetközivé tett s a nemzetköziség zsarnoksága nemzetivé megint! Juhász új verseinek legszebbjei — épp úgy, mint a Szabó

Férfi, fiu és gyermekruhák

Balázs Jenő (ezelőtt Holczer és Abonyi)

ruhaáruházában

szerezhetők be. Szeged, Széchenyi-tér 2. szám. Telefon-szám 258. 336 Külön mértékosztály.

izléses kivitelben készen és méret után